

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol-
 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
 Iznos Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
 rati ali oznanila se računajo po dogovoru
 večkratnem inseriranju primeren popis
 Uredništvo sprejema naročnino, inserate
 in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
 Uredništvo in upravlništvo je v Mariboru,
 Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se mora
 govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
 Rokopisi se ne vračajo.
 Nezaprite reklamacije so poštnine prost.
 Telefon interurban št. 113.

187. števil.

Maribor, dne 26. novembra 1924.

Letnik XVI.

Volilni govor dr. Korošca.

V nedeljo dopoldne se je vršil v Ljudskem domu v Ljubljani obilno obiskan shod zaupnikov SLS za ljubljansko okolico, na katerem je načelnik SLS dr. Korošec med drugim izvajal sledeče:

Smotrena taktika.

Poslanci SLS smo bili preteklo leto voljeni kot reprezentanti cele Slovenije. Volili so nas tudi mnogi pristaši drugih strank. Mi tega v narodni skupščini nismo pozabili. Trudili smo se voditi politiko, ki bi koristila celokupnemu slovenskemu narodu. V tem oziru je bila naša naloga, predvsem skrbeti za to, da pridemo Slovenci v državi do one samostojnosti, ki nam zajamčuje in omogočuje na naši zemlji naše lastno slovensko življenje.

Ker nas je bilo v kljub popolni zmagi samo 21, z Bunjevci vred 24, je bilo le naravno, da smo se morali takoj po izvolitvi ozirati po zaveznikih. Najbližji po našem državnopravnem programu so nam bili Hrvati in bosenski muslimani. Združili smo se z obema v takozvani federalistični blok.

Toda Hrvati še v parlamentu zavoljo svoje abstinence niso mogli priti v poštev. Zato mislim, da je bilo edino pravilno, delati na to, da se v parlamentu ne ustvari takoj velika in trdna večina, ampak da nam stoji nasproti slaba večina in slabotna vlada. Pripustili smo homogeno radikalno vlado, ki se je mogla naslanjati le na maloštevilne nemške in džemijetske poslance.

Ta kombinacija je imela za nas tudi to prednost, da nismo bili več sami v opoziciji, kakor za časa ustavotvorne skupščine. Opozicija sama po sebi z borbo proti večini in vladi zbližuje vse opozicijske stranke. V opoziciji se stranke najdejo. Mi smo imeli simpatije pri onem delu demokratske stranke, ki se je udeležila znanega zagrebškega kongresa. In tako je došla najprej do zblizanja z demokrati, potem do tolikokrat imenovanega ožjega bloka.

Sedaj so stali račun v parlamentu naenkrat drugače. Ožji blok je bil tako močan, da bi imel v parlamentu večino, ako bi se v njem prikazali tudi Hrvati. Samoumevno je, da so se odslej še bolj željno upirale naše oči v Zagreb in da smo se tamkaj tudi osebno mnogokrat zglasili. In ne brez uspeha. Prišlo je do tega, da so se Hrvati naenkrat prikazali v Beogradu. Pašič se je še sicer zvezal s Pribičevićem, toda zaman, njegova usoda je bila zapečatená.

Nova parlamentarna večina.

V parlamentu je nastala nova večina, sestavljena iz Srbov, Hrvatov in Slovencev, manj ali bolj odkrito podpirana tudi od drugih manjših strank, voljna in sposobna prevzeti vlado ter delati na to, da pride do sporazuma med vsemi tremi brati. Tako smo dovedli poslanci slovenskega naroda naše nade, naše želje in naše zahteve pred prag možnosti, da se nam uresničijo.

Po velikih težavah kljub neštevilnim intrigam smo dobili kot parlamentarna večina vlado v roke. Hrvati še niso hoteli vstopiti, toda reklo se nam je, da lahko vstopijo, kadar hočejo. Z vstopom Hrvatov v vlado bi se le naša pozicija postala močna in trajna. Toda prišlo je drugače. Ko so bili Hrvati pripravljeni, da vstopijo, niso smeli več vstopiti in prisililo se je vojnega ministra, da otvori krizo in da pade naša vlada. Tako se je tudi zgodilo.

O padcu vlade.

Zakaj je morala naše vlada pasti? Res je sicer, da nam Radič s svojimi govori ni ravno utrjeval našega stališča, toda glavno to ni bilo. Glavno je bilo, ker smo bili v njej Hrvati in Slovenci v večini in je bila dana možnost, da se približamo pravičnemu, poštenemu sporazumu z dobromislečimi Srbi. Toda tega velesrbsko misleči krogi niso hoteli. Osnova vlade bi se morala razširiti, se je razglasilo. To razširjenje pa bi se moralo tako izvršiti, da bi se potisnili Hrvati iz večine in vlade, a obe stranki z velesrbskimi tendencami, radikalna in disidentsko-demokratska, bi vstopili v vlado. Samoumevno je, da mi Slovenci in z nami bosenski muslimani nismo hoteli zapustiti Hrvatov in s tem sporazumne ideje. A velikega pomena je, da je tudi Davidovičeva stranka stala trdno kakor skala in da je za to trdno in možato zadržanje naša veliko odobravanje po celi Srbiji. »Držite blok, ožji in širši!« klicalo se je od vseh strani. »Ali še drži blok?« pevalo je boječe vprašanje po telefonu iz vseh srbskih krajev. Blok se je obdržal, blok se bo tudi nadalje obdržal, blok se bo vrnil v novi parlament, in nič nas naj ne moti, ako se v volilni borbi tudi nekoliko zlasamo med seboj, program in potrebe bodo nas pozneje zopet združile.

Poizkus, da se Hrvati iztisnejo iz vladne večine, se ni posrečil. Onemogočila ga je jakost sporazumne misli v Srbiji. Ostali smo torej mi, širši blok, še vedno v parlamentu večina in delo za sporazum bi se lahko nadalje-

valo. Toda zgodilo se je ravno nasprotno, kakor je ves pameten in razborit svet pričakoval. Vlada se je dala nasilju in korupciji, vlada se je dala strankam, ki nočejo poštenega in pravičnega sporazuma ter ravnopravnosti vseh bratov, vlada se je dala ljudem, ki nimajo večine ne v parlamentu, ne v narodu, nekateri od njih so naravnost pobrani s ceste. Baza se ni razširila, ampak omejila na dve velesrbsko orientirani stranki, a Slovence so pritisnili na to vladno zgradbo kakor lastavičje gnezdo, iz katerega bo neprestano letelo blato na nas. Med Hrvati se k sreči dosedaj še ni našel človek, ki bi hotel igrati vlogo hrvatskega Efiialta v sedanji borbi.

Zvesti programu.

SLS je ostala, kakor je iz te kratke zgodovine razvidno, v beograjskem parlamentu zvesta svojemu slovenskemu programu, nepremično je držala pravec, ki pelje do popolnega osiguranja slovenstva in nikdar ni izgubila iz vida, da reprezentira cel slovenski narod in da je treba skrbeti za njegove skupne koristi, med katerimi je samostojno življenje Slovencev v državi na prvem mestu.

Da je politika SLS bila dobro usmerjena in dobro izpeljevana, ta kompliment nam je napravila tudi Radičeva stranka v »Slobodnem domu«. Ne dopade pa se Radiču, da naša stranka ni republikanska. Vidi se, da Radič, ako tako govori, ne pozna niti programatičnega stališča naše stranke, kakor se je ponovno, zadnjikrat v Celju, formuliralo, niti faktičnega razpoloženja v njej. Poslednji dogodki so tako vplivali kakor na druge, tako tudi na naše pristaše, da lahko rečemo, da je med nami več in bolj resničnega ter resnega republikanstva, nego ga je zadnji čas bilo v Radičevi stranki, kjer so kar iz rokava sipali monarhistične formule.

Mi smo vedno bili resni in dosledni politiki in smo rekli, da nam je prvo: samostojnost Slovenije v jugoslovanski državi in da pomenita centralizem in hegemonija, najsi bosta v republikanski ali monarhistični posodi, smrt za našo slovensko individualnost.

Proti vsaki oviri suverene narodove volje.

Ako je sedaj v naših vrstah tako visoko naraslo število republikancev, potem gre to na račun onih, od katerih bi se to moglo najmanj pričakovati. Ravno minoli dogodki so sami, avtomatično, z nevzdržno silo agitirali za republikanstvo, ker je narod videl, da se ovira na potu do avtonomije ali federalizma ali kakor že hočete imenovati obliko samostojnosti Slovenije, ki jo hočemo doseči v sporazumu s Hrvati in Srbi. In ako se bo na ta način, kakor se je začelo, nadaljevalo, potem danes slovesno izjavljamo, in smo prepričani, da za to dobimo tudi odobrenje naše najvišje inštanice, velikega zbora strankinih zaupnikov, mi izjavljamo: Narodna volja mora biti v naši državi prvi suveren! Narodni volji ne sme nihče zastavljati svobodne poti. In ako se ji zastavlja, potem smo enodušne volje, da tudi za to najdemo, v zvezi s svojimi političnimi prijatelji med Srbi in Hrvati, mirnim, zakonitim in ustavnim potom potrebnega leka. Za nas velja: Državni in narodni interesi nad vse drugo!

Težke in usodne morajo biti razmere, ako mi tako govorimo, ki smo doma in po svetu znani kot mirna, resna, konstruktivna, v resnici državotvorna stranka. In ako naša stranka tako govori, potem vsakdo ve, da bo besedam tudi sledilo dejanje, da bo šla brez ozira na levo in desno za svojim ciljem in da ne bo vsak dan spreminjala svojih izjav in svojega stališča.

To so naše dobro premišljene besede in nihče nima prava o njih dvomiti, niti Radič, najmanj v Radičevi kletki zaprta slovenska prepeličica, ki je zadnjih pet let nemirno hrtotala od njive do njive ter nazadnje obsejala pri Hrvatih.

Nameni nove vlade.

Nova vlada kajpada ni mogla v parlament, ker ni imela večine. Morala je takoj na volitve, da si najde večino. In tako so sedaj naši narodi od nove vlade poklicani, da se odvrnejo od sedanje večine in da s sedanjimi vladodržci podpirajo narodno mržnjo, nasilje in korupcijo. Osobito so Slovenci poklicani, da se odreko svoji narodnosti in svojih narodnih pridobitev. Ako ne bodo prostovoljno, pa se bo uporabila sila. Bič se bo porabil, da pokleknete na kolena in se prodate!

Toda niti sedanja vlada sama ne verjame, da bo izsilila večino iz naroda. Narodi so prezreli, da bi se dali s šibo vladati. Kaj bo potem? Potem nam obetajo še ene volitve, še nasilnejše in krutejše, kakor mislijo sedanje izvesti. Narod mora ubogati in poslušati! In ko smo vprašali kaj pa potem, če ne bo ubogal? Pravijo in strašijo nas: Potem pride diktatura!

Tudi diktature se ne bojimo. Rimski tribuni so upostavljali diktature samo za pol leta. Dalje narod težko zdrži. Vojska je kakor čebelica. Čebelice, če se tu di daleč na okoli razletijo, se vedno zopet vračajo k svoji matici. In matica za vojsko, izbrano po splošni vojni dolžnosti, je samo narod, h kateremu se prej ali

slej tudi vojaki zopet zatečejo. Samo narod je matica za vojsko, in nihče drugi.

Sicer pa so to samo strahovi za deco! Nobena juha se ne je tako vroča, kakor se skuha, posebno ne, če se za leto naprej kuha. Naša glavna skrb mora biti, da zmaga med Slovenci zopet slovenstvo in ne izdajstvo. Za nič drugega nam ni treba biti briga.

Radičev hegemonizem in narodni izdajalci.

Da samostalna demokratska stranka noče biti slovenska stranka, noče biti zastopnica slovenskih interesov, to je izven razprave. Med slovensko stranko pa tudi ne računamo Radičeve stranke, koja s svojimi kandidaturami po Slovenskem namerava dvoje: Priboriti si s Slovenci Prekmurje ter ga uvesti v hrvatski narodni in kulturni krog, ter drugo: vpreči Slovence v svoj hrvatski voz. Slovenci, ki k temu pomagajo, bodisi preko Radičeve stranke ali preko Prepeluhove stranke, se udeležujejo izdajstva nad delom slovenske zemlje, nad našim lepim Prekmurjem.

Česar nam niso pogoltnili Italijani, odkupili Nemci, zadržali še Madžari, to še hočejo sedaj zmanjšati tudi Radičevci. Pri njih je to grd imperializem, pri Prepeluhu pa je to narodno izdajstvo v zameno ene dvomljive kandidature.

Prekmurje slovensko.

Prekmurje se je zavedalo slovensko, se danes zaveda slovensko in ne bo zapustilo nikdar slovenske zajednice. In vsi Slovenci bomo budno stali na straži, da nam našega lepega Prekmurja nihče ne otme. In kadar bo slovensko ljudstvo razpolagalo samo čez svojo zemljo, bo Prekmurje vedno imelo mesto v sredini njegovega srca.

Slovenska fronta.

Sicer pa pričakujemo, da pristaši drugih strank tudi pri teh volitvah ne bodo oslabili slovenske fronte, slovenske reprezentance, temveč tudi tokrat zapostavili za trenutek svoje strankarske interese ter glasovali enodušno za slovensko stvar. Sedaj se bližajo naše želje k uresničenju, sedaj nastajajo vsled tega najbolj kritični časi, sedaj še pridejo poslednji napori protivnikov, da nas vržejo nazaj in ob tla, zato je treba sedaj močne, složne, enotne slovenske fronte. Ne glasuje se sedaj za stranko, ampak za Slovenstvo. Kdor je Slovenec, bo šel z nami.

Pristaši SLS pa so poklicani, da v tej borbi nosijo zastavo. Sedaj ni samo centralizem in nevarnost, ampak tudi vse, kar ga nosi in drži! SLS v nevarnih, težkih časih nikdar ni oklevala. Zato bo tudi sedaj navdušeno zagrabila za zastavo ter šla v volilno borbo: Za slovenstvo, za bratski sporazum, za poštenje in za svobodo!

Izvajanja dr. Korošca so bila ves čas spremljana z burnim odobravanjem. Posebno, ko je govoril o republikanizmu, Radiču in Prepeluhu, so zborovalci njegove tozadevne izjave odobravalni z viharnim dolgotrajnim ploskanjem. Videlo se je, da je dr. Korošec govoril vsem iz srca.

Politični položaj.

Hrvatska Zajednica za republiko. V soboto in nedeljo se je vršila v Zagrebu plenarna seja Hrvatske Zajednice. Sprejeto je bilo stališče, da se Hrvatska Zajednica proglasi za republikansko. Sestavljena je bila tozadevna resolucija s komentarjem. Dalje je bilo sklenjeno, da HZ pri volitvah ne nastopi samostojno in da se pozovejo njeni pristaši, da glasujejo za HRSS. — Osrednji odbor je dalje sklenil, da se vsled njihovega nastopanja izključijo iz stranke dr. Dežman, dr. Šurmin in dr. Drinkovič. Seje so se med drugimi udeležili dr. Trumbić, dr. Papratović iz Osijeka, dr. Krnić, dr. Miskulin, dr. Žanič iz Nove Gradiške, dr. Labaš in Matagič.

Shod samostojnih demokratov v Beogradu. V nedeljo se je vršil v Beogradu shod samostojnih demokratov, na katerega so prišli tudi radikali, da bi bila večja udeležba. Glavni govornik je bil Svetozar Pribičević, ki je pa samo Davidoviču odgovarjal ter se ni bavil s vprašanji državne politike. Izval je nekaj »dolje«-klicev na Davidoviča in Radiča, zaključil je pa z izrazom nade na zmago pri volitvah, češ, prvič smo zmagali, ko smo proglasili ujedinenje dne 1. decembra 1918, drugič na Vidovdan 1921 z ustavo, tretjič pa zmagamo 8. februarja 1925. Tej »zmagi« je nazdravil tudi Žerjavov oproda dr. Albert Kramer iz Ljubljane.

Vprašanje hrvatskega ministra v P. P. vladi. Na dnevnem redu beograjske vladne politike je zopet že dalje časa vprašanje, kako in kje bi se dalo dobiti kakega hrvatskega politika, ki bi stopil v vlado. Za mesto hrvatskega vladnega vzorca brez vrednosti se je imenovalo že več pravih in izmišljenih kandidatov. Predvsemi pa Šurmina in Drinkoviča. Sedaj, ko se je Hrvat-

ska zajednica proglasila za republikansko in je izključila Dežmana, Šurmina in Drinkoviča, je Drinkovič najresnejši kandidat za ministra. Dr. Mate Drinkovič, poslanec iz Dalmacije in bivši minister iz dobe pred volitvami v konstituantu je glede svojega vstopa v vlado dal obširno izjavo poročevalcem raznih listov. Na vprašanje, kako se more po dolgoletni opoziciji odločiti za vlado, je odgovoril, da ga navaja k temu predvsem misel o enotnosti jugoslovanskega naroda. Po njegovem mnenju v Jugoslaviji ne bivajo trije narodi, ampak samo eden in predvsem so prava enota Srbi in Hrvati ter se zamore le na podlagi te enotnosti urejevati naše notranje državno življenje. Nadalje je zatrjeval, da bi vstopil le tedaj v vlado, če bi dobil zadostna jamstva, da bo z vsem neobhodno potrebnim oskrbljen njegov silno zapuščen volilni okraj.

Seja načelstva in nadzorstva SLS. V ponedeljek pred poldne je bila v Ljubljani seja načelstva in nadzorstva SLS. Prišli so zastopniki iz cele Slovenije. Poročilo je podal načelnik dr. Korošec. Njegova izvajanja so se sprejela s polnim in vsestranskim odobravanjem. Razpravljalo se je o vprašanju republike in monarhije ter se je enoglasno ugotovilo, da stranka vztraja v tem oziru na sklepu, storjenem na seji izvršilnega odbora v Celju leta 1922. Razvoj dogodkov je dokazal, da je strankino stališče v tem oziru bilo, ter je edino pravilno. Poglavitna stvar, za katero gre in katera mora priti pri volitvah do izraza, je suverenost ljudske voje, ki je vir vseh pravic tistih, ki upravljajo državo in odločujejo v njej, ter avtonomija in samovlada Slovenije. Obširen in izčrpen je bil razgovor o pripravah za volitve. Zastopniki SLS iz raznih krajev Slovenije so ustanovili, da vlada med volilci vsepovsod izvrstno razpoloženje, katero bo 8. februarja SLS priborilo sijajno zmago.

Radikali v Vojvodini. Vojvodinski radikali čisto zborujejo in se posvetujejo radi volilne agitacije, a še vedno vztrajajo pri tem, da hočejo kandidate sami postavljati izmed domačinov. Nadalje vstrajno odlagajo od seje do seje vprašanje sodelovanja s Pribičevićevimi demokrati. Proti tem vlada še večje nerazpoloženje kot pa proti kandidatom, ki bi jih Pašič rad postavil v Vojvodini.

Čehi mislijo nasvetovati hrvatski avtonomijo. Zagrebški »Jutarnji list« poroča po milanskem »L'Ambrosiano« vesti iz Prage, da namerava dr. Beneš z ozirom na sedanji politični položaj v Evropi sklicati konferenco Male antante, na kateri bo poskušal doseči od beograjske vlade avtonomijo za Hrvatsko. On računa z okolnostmi, da je tudi v Beogradu precej politikov, ki razumevajo nevarnost današnjega stanja na Hrvatskem za Jugoslavijo.

Boj za mandate med režimovci. Med obema strankama narodne sramote se ne razvija baš najboljša prijateljstvo. Med radikalnimi pristaši iz notranje Srbije vlada celo mržnja proti samostojnim demokratom, osebno proti Pribičeviću in poedine krajevne organizacije radikalne stranke so poslale že pismene proteste proti vsakemu skupnemu sodelovanju s takimi elementi, kot jih vsebuje samostojna demokratska stranka. V teh protestih se opozarja radikalno stranko, da ji preti nevarnost, da izgubi najmanj 20 mandatov, če bo sodelovala s Pribičevići. Radi tega se še vedno ni radikalna stranka odločila, kje naj skupno nastopi s Pribičevići, dasi se Pribičević še neprestano muči, da prepriča radikale o ugodnosti zveze z njim. Skupina korupcionistov, ki še vedno vodijo v radikalni stranki komando, sicer simpatizira z njim, toda pretežna večina poslancev mu je skrajno nasprotna. Zlasti se jezi Pribičević na Ljubo Jovanoviča, kar gre seveda v prvi vrsti v prilog Pašiču. Pribičevićeva jeza izvira iz Jovanovičeve kandidature v Južni Dalmaciji. Tu je že star volilni okraj Jovanovičev, letos pa bi rad Pribičević tukaj spravil v parlament svojega Grizogono, katerega nikjer v Dalmaciji ne marajo; v zadnji parlament je prišel Grizogono le po milosti volilne geometrije. V Črni gori se vrši boj za mandat med samimi radikali. Ljuba Bakič, dosedanji nosilec liste, se je v Beogradu strašno zameril Pašiču in njegovi bandi. On je zabrusil samemu Pašiču v brk, da je lažnjivec; radikali bi ga sedaj radi odžagali, pa so napravili za nosilca liste Svetozara Tomiča, ravnatelja beograjske gimnazije in osebnega prijatelja Lazice Markoviča. Bakič pa se radikalnim načrtom ni uklonil ter je postavil svojo listo, na kateri bo kandidiral.

Po svetu.

Angleška vlada in ženevski sporazum. Vesti, da nova angleška vlada ne misli podpisati ženevskega protokola, je zavrnilo angleško zunanje ministrstvo s posebno uradno objavo, ki pravi, da je angleška vlada izrazila samo željo, naj se razprave o ženevskih sklepih odgodijo tako dolgo, da jih vlada prouči ter se radi njih posvetuje s predstavniki dominionov povodom britanske državne konference. Angleška vlada nima namena nastopiti proti sklepom v Ženevi in ne ratificirati protokola.

Protiangleško gibanje v Egiptu. Po napadu na vrhovnega poveljnika angleških čet zavzema protiangleško gibanje v Egiptu vedno večji obseg. Egipt je v notranjepolitičnem oziru popolnoma neodvisen, ima tu di svojo vojsko, mora pa trpeti angleško posadko ob souškem prekopu in angleški kondominij v Sudanu. Angleški visoki komisar ima nadzorstvo nad zunanjo in finančno politiko Egipta, v Sudanu so pa Angleži popolni gospodarji. Predsednik egiptovske vlade Zaglulpaša si prizadeva potom sporazuma z angleško vlado spojiti Sudan z Egiptom, a v tem pogledu doslej še ni nobenih uspehov, ker Angleži svoje oblasti v Sudanu nočejo pustiti. Angleška nepopustljivost jezi egiptovske

nacionaliste in kot žrtev egiptovske nacionalne revolucije je padel sedaj poveljnik angleških čet. Po egiptovskih mestih se vršijo hude demonstracije proti tujcem in zlasti proti Angležem. V Aleksandriji so egiptovski nacionalisti napadli tajnika angleškega konzulata in so mu odvzeli mapo z uradnimi spisi. Francoski listi tudi poročajo, da se puntažo sudanski vojaki in da je bilo več angleških častnikov pobitih.

Boji v Arabiji. V Arabiji se bije boj med hedžaškim vladarjem Ali Huseinom, varovancem Anglije in med nedžskim poveljnikom Ibn Saidom, ki hoče združiti in popolnoma osamosvojiti vse arabske rodove. Angleški varovanec kralj Ali Husein ima težko stališče napram nasprotniku, katerega drži na površju ideja, lastna vsem arabskim rodovom. Ta ideja prodira tudi v Irak, kjer vlada Huseinov brat in kjer bi Angleži radi napravili nekaj takega, kar imajo v Sudanu napram Egiptu. Angleži se držijo Iraka radi bombaža in petroleja in Ibn Said kot voditelj samostojnega arabskega pokreta bo prej ali slej trčil ob britansko orožje.

Premirje v Maroku. Med španskim operativnim štabom v Maroku in med Abd-el-Krimom je prišlo do sporazuma radi premirja, za katerega so zaprosili Španci, da svoje čete lahko umaknejo do demarkacijske črte, katero je označil Abd-el-Krim. Pogodbo o premirju bo podpisal tudi Primo de Rivera, čim se španske čete na novi demarkacijski črti utrde. S tem je faktično zaključen poraz španskega imperijalizma v Afriki; nova črta, kamor se španske čete umaknejo, leži komaj par kilometrov od obale. Bil je že zadnji čas, da so Španci pristali na Abd-el-Krimove zahteve, ker je njihovim posadkam v notranjosti Rifa pretela nevarnost, da bi se morale udati vsled pomanjkanja živil, ker je bila vsaka zveza že davno pretrgana in so zadnje čase dovažali živila edino še z aeroplani.

Podkarpatska Rusija. Rusinski narodni poslanci so v praškem parlamentu vložili interpelacijo, s katero zahtevajo takojšnji razpis volitev za avtonomni podkarpatski parlament v Užhorodu. Kakor znano, so se izvršile v podkarpatski Rusiji letošnje spomlad volitve v praški centralni parlament. Te volitve so prinesle popolno zmago opoziciji, in posebej še komunistom. Položaj v Podkarpatski Rusiji je najbrž še isti in zato centralna vlada odlaga z volitvami v deželni zbor. Podkarpatski Rusiji jamči mirovna pogodba in tudi čehoslovaška državna ustava popolno avtonomijo.

Za neodvisnost Indije. Hindi in muslimani so se zopet zedinili za skupen pokret v priporitev neodvisnosti dežele od angleškega gospodstva. Pokret za samostojno in neodvisno Indijo vodi idejno Ghandi, praktično pa Das. Ko je sedanja angleška vlada zaprla precejšnje število indijskih nacionalistov, je indijski pokret takoj na to zavzel ostrejšje oblike. Med angleškimi oblastni in med domačini v indijskih avtonomnih zastopih je vedno manj soglasja, vrh tega pa dobivajo indijski domačini še vzpodbudo od sovjetske Rusije, ki je v Aziji najnevarnejši tekmeč Anglije.

Vlada živega mrliča.

Zagrebška »Slobodna Tribuna« podaja pod tem naslovom tako-le sliko današnjega režima:

Danes vladajoča politika nosi v sebi vso moralno nizkost lakomnih dedičev, ki so se zbrali v bolniški sobi oslabelega starca, da izkoriščajo vse njegove slabosti in se mu laskajo, da bi pograbili dedščino. Senilna samoživost goni Pašiča, da se kot utopljenec grabi za oblast, po kateri je hlepel celo svoje življenje in da kot zakrknjeni skopuh pred koncem krčevito drži mošnjo cekinov. Pohlepni dediči pa mu laskajo in ga gladijo mence, da bodo lahko vzeli cekine iz mrtve roke.

Na dvojem počiva cela kombinacija današnjega režima: eno je starostna slabost Pašiča, drugo pa prikrojena legenda okrog njegovega imena. Od izkoriščanja sedanjega Pašičevega stanja živi cela P. P. politika. — Okrog Pašiča se je zbrala najhujša svojat radikalne stranke. To kolo vodijo Lazica Markovič, Velizar Jankovič, Janjič in podobni. Njim se je pridružil Pribičević s svojo skupino političnih škorpionov. Vse, kar je boljšega v radikalni stranki, je nasprotno tej družbi. Vse to pa drži ob strani in v pokornosti svojat z umetnim nimbusom Pašičevega imena in s pritiskom strankine dis-

cipline. Svojat dobro ve, da je za vedno izgubljena, če bi jo konec Pašičevega življenja zatekel brez oblasti in upliva. Tedaj se ne bo več držala skupaj niti radikalna stranka in korupcionisti bi se morali utopiti v mlakuži svojih grehov. Zato se svojat ne plaši nobenih sredstev, da se prejkoprej prerije do oblasti.

Glavni člani svojati sami osebno in inenoma niso mogli v vlado, ker so proti njim strahovito težke obtožbe in nepobiti dokazi ostudne korupcije, preko katerih se ni dalo iti. V rokah pa imajo vse konce režimske politike in ves aparat volilne agitacije. Na vladi so poleg svojih zaupnikov pustili nekaj ljudi, katere še vedno lahko odstranijo. Glavno jim je, da so postavili Pašiču za koadjutorja popolnoma nenevarnega in brezpomembnega Marka Trifkoviča.

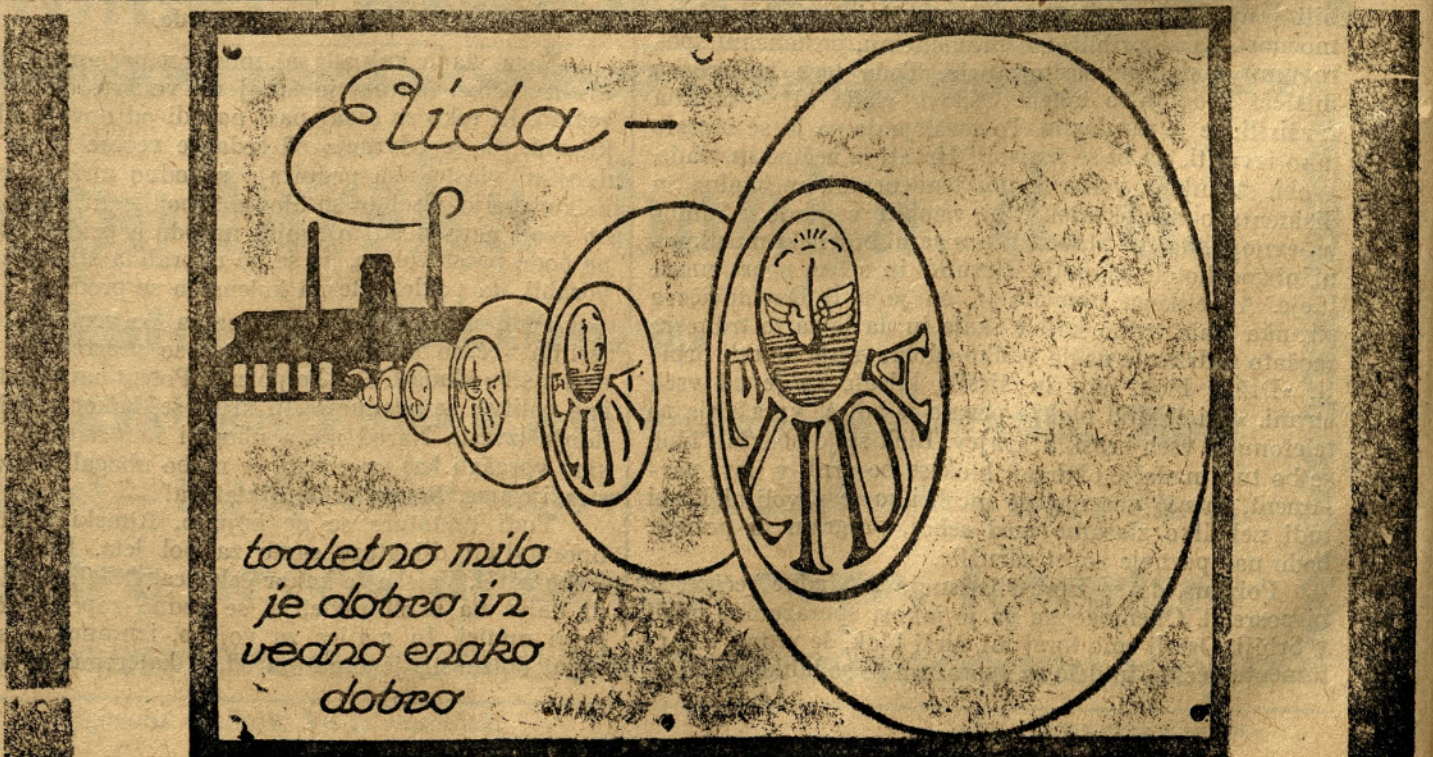
Kaj je politični smisel cele te kombinacije političnih »Erschleicherjev«? Stvar je jasna: zadnje čase Pašičevega življenja je treba izkoristiti, da se s vplivom njegovega imena razvname šovinizem srbskih mas. — Svojat hoče v sami radikalni stranki dobiti čim večje število svojih zvestih naslednikov in zaupnikov. Kar se drugače ne da pridobiti, potlačijo s terorjem, korupcijo, in z »zaščito države«. V svoji brezumnosti se nadojajo na ta način dobiti večino. Potem bi z novim volilnim zakonom in z volilno geometrijo zavarovali sebi oblast in izkoriščanje za daljšo vrsto let. Patrijotično krinko in opravičilo bi pa dajale velikosrbske fraze.

Cela ta koncepcija nosi na sebi obilježje politične pokvarjenosti in zmedenosti. Kot sad najnižje morale mora tudi propasti. Ta politika preživlja svoje zadnje dni iskajoč edino rešitev in gledajoč nado samo v človeku, ki je z eno nogo že v grobu. Na to ime, ki že samo sluti svoj konec in ki za poslednjo uteho pričakuje svoj Pantheon, je vezana vsa politika centralistične hegemonije. Pašič je nada, a je tudi »malum omen« hegemonistične ideologije.

Vzemimo celo nemogoč slučaj, da se vsa ta svojat pri volitvah približa svojemu zaželjenemu uspehu. Kaj tedaj? Onega dne, ko ugasne Pašičevo življenje, se bo cela zgradba, postavljena na laži in nasilju, zrušila sama od sebe. Nič, absolutno nič več ne more obvarovati radikalne stranke pred razpadom. Tedaj bodo vsi boljši elementi te stranke osvobojeni, večja in manjša svojat se bo pa sama med seboj poklala. Politična tatvina bo razbila njene vrste. Dobro so si izmislili svoje načrte, a delo tako nizke morale še nikdar ni bilo blagoslovljeno. Na njem leži prokletstvo, ki goni krivce, da se sami med seboj potolčejo. Misel hegemonije je misel preteklosti, smrti in razpada. Misel sporazuma je pa misel življenja, napredka in bodočnosti. Skoda, da je Jugoslavija prva leta svojega mladega življenja morala preživeti v znamenju umiranja preteklosti. Ali njena življenska moč je že preživela to težko krizo in kmalu bodo v svobodnem razmahu vse njene energije in združene narodne sile, da se z idejo sporazuma stopi na odprta pota boljšega življenja ujedinjene domovine.

Dnevne novice.

Dr. Pivko, nosilec liste nacionalnega bloka. V nedeljo so imeli Pribičević-Zerjavovi demokrati zborovanje v Mariboru, na katerem so določili profesorja dr. Pivka kot nosilca liste nacionalnega, t. j. Pašič-Pribičević-Zerjavovega bloka. Povse pripraven nosilec! Znano je, da je Pašič prepustil Italijanom veliko slovenskega ozemlja s pol milijonom Slovencev ter potem sklenil z Italijani zvezo prijateljstva. Dr. Pivko pa je že pred Pašičem pletel prijateljske niti z Italijani. Med vojno je namreč dr. Pivko z bojišča potegnil k Italijanom, da bi pri njih pospeševal jugoslovansko stvar. Rezultat dr. Pivkovega prizadevanja se je pokazal v velikem »prijateljstvu« Italijanov do Slovencev. Prijateljstvo Italijanov je namreč toliko, da so nam odvzeli zemljo od onstran Soče pa do preko Postojne na Kranjskem in s to zemljo pol milijona Slovencev, kar pomeni ogromno izgubo za tako maloštevilen narod, kakor smo Slovenci. Sedaj se dr. Pivko kot nosilec demokratske kandidatne liste v volilnem okrožju Maribor trudi, da dobi ljudsko potrjevanje svoje uspešne italofilske politike. Ako misli dr. Pivko s svojimi demokrati, da dobi od ljudstva to potrjevanje, se jako moti. Ako ne prej se bo 8. februarja uveril, kako plačuje slovensko ljudstvo politiko nacionalnega bloka.

Sami se hvalijo, ker jih drugi nočejo. To so demokraci, ki tako ravnajo. Ker ni pametnega in poštenega človeka na Slovenskem, ki bi na demokratski stranki izlaknil samo eno istinsko zaslugo za slovenski narod, če jo tudi iščeš z največjim povečevalnikom, pa si gospodje demokraciji prisivajajo tuje zasluge. Tako se je zgodilo v soboto, 22. novembra ob otvoritvi železnične proge Murska Sobota—Ljutomer—Ormož od desetih dopoldne v Ormožu pa do pozno v noč na banketu v Ljutomeru istega dne. Na to dobo in na to, kar se je v njej govorilo, jelo in pilo so namreč omejene vse zasluge Pribičević—Žerjavovih demokratov za to železnico. Naša stranka se oficijelno ni udeležila otvoritvene slavnosti ter s tem izrazila nepostoječe Žerjavove zasluge za to železnico in mišljenje, ki ga ima o Žerjavu in Žerjavščini. Da je storila prav, dokazuje potek slavnosti. Saj vendar pošten človek ne more mirno poslušati, kako je Petovar hvalil Žerjava, Žerjav pa Petovarja, oba pa v resnici imata za to železnico še manj zasluge kakor kurjač, ki je v soboto kuril lokomotivo, katera je vozila po novi progi. Idejo te železnice je sprožila SLS, ki ima tudi največje zasluge za to, da se je ta ideja realizirala. Poslanec SLS, posebno dr. Hohnjec, Veseljak in Bedjanič, so si v tem oziru stekli zasluge, ki jih ljudstvo ne bo pozabilo. Ako bi SLS ne prišla vsaj za nekaj časa na vlado, bi prejšnji demokratski minister Svetislav Popović pustil novo progno še leto dni nedovršeno. To dr. Žerjav gospodu Petovarju v soboto ni povedal niti na uho. Poslanec Josip Klekl je imel popolnoma prav, ko je s svojim nastopom dal dr. Žerjavu in njegovim kompanionom spoznati svoje mišljenje o demokratskih zaslugah za to železnico.

Prva železniška nesreča na novi progi Ormož—Murska Sobota. Prvi dna rednega prometa je zašel prvi osebni vlak, ki se odpelje iz Ormoža ob 5.10, na postaji Veržej na zastavljeni tir in je zadel ob vagon s plinom. Vagon se je prevrgel s tira, od osebnega vlaka je pa poškodovan stroj in dva vagona. Človeških žrtev ni, materialna škoda je pa precejšnja in osebni vlak je po dobri dveurti zamudi nadaljevati svojo vožnjo. Ljudje govorijo, da je ta nesreča zadela že prvi dan novo progno, ker jo je otvarjal dr. Žerjav, ki nosi nesrečo in neprilike, kamorkoli pride in za karkoli prime.

Društvo katehetov za lav. škofijo. Na zadnjem sestanku, ki se ga je udeležilo lepo število katehetov, je predaval katehet A. Rezman o pomenu krščanskih mladinskih organizacij za katehetsko delo. Razne dobe zahtevajo različne oblike in metode posebno pri versko-moralnem pouku in vzgoji mladine. Krščanske mladinske organizacije, tudi telovadne, kakor je Orlovstvo, so v današnji dobi zelo primerna oblika dušskrbja med mladino. So mladostni naravi prikladne, privlačne, delo kateheta podpirajo, spopolnjujejo med šoli odrastlo mladino. Dokler bodo vršili nasprotniki svoje razkristijanjevalno delo med šolsko mladino s pomočjo raznih mladinskih organizacij. Tudi nam ne preostaja drugzega, kakor da zbiramo mladino v krščanskih organizacijah. Delo kateheta postane sicer radi tega posebno v šoli bolj zamotano in težavno — ker ima pred seboj učence že opredeljene po nazorih in raznih mladinskih organizacij. — je pa v tem oziru lažje — ker katehet ve, kje je treba večje pozornosti, previdnosti in modrosti pri dušskrbnem delu med šolsko mladino. Organiziranje naraščaja za razne mladinske organizacije po šolah ima iz pedagoškega stališča marsikaj slabega ter so predlogi, ki so nam jih poslali v tem oziru nekateri kateheti, opravičeni. V drugih razmerah bi bili tudi izvedljivi. V sedanjih razmerah pa more katehetskemu delu le koristiti, če podpiramo krepko krščanske mladinske organizacije, posebno naraščaj za Orla. To bi bile nekateri misli iz referata, ki je želi upravičeno priznanje. Drug važen predmet, ki so o njem razpravljali katehete na zadnjem sestanku je — ureditev učnih načrtov. Nujno je potrebno, da se v tem oziru nekaj stori — četudi le provizorično. Učni načrt je temelj in prvi pogoj za enoten, pravilno urejen pouk. Obvezen mora biti za vse. Pouk brez načrta ali samovoljno izpreminjevanje povzroča zmedo — in ne vodi do nobenih uspehov. Pri osrednjem odboru so se izvolili odseki, za ljudske, meščanske in srednje šole, ki bodo stare učne načrte pregledali in v kolikor potrebno preuredili. Te načrte bomo poslali potem dekanijskim poverjenikom, da jih s kateheti svojega okrožja preštudirajo in stavijo eventualne spreminjevalne predloge. Učni načrt, potreba, uporaba, bi naj bil tudi predmet za predavanja pri dekanijskih katehetskih sestankih. V organizatoričnem oziru prosi odbor dekanijske poverjenike, da pripravljajo ustanovitve dekanijskih ali okrožnih pododborov. Poverjeništvu bi se naj razširilo v podobor s tremi ali tudi več odbori. Lahko vsaka dekanija za se — ali tudi, kjer kaže, več dekanij skupaj. Pravilnik se bo priredil in doposlal. To je nujno potrebno, da pride v celotno društveno delo več življenja. Prihodnji širši sestanek v Mariboru bo v začetku januarja. Predavanje bo o F. W. Foersterju in njegovi vzgojni metodi.

Protestiramo! Že tretje leto obstoji v Beogradu kat. visokošolsko društvo sv. Cirila in Metoda, ki si je postavilo za svojo glavno nalogo, da dela za versko zedinjenje Srbov in Rusov s kat. Cerkvijo. To mu je toliko lažje, ker ima v svoji sredi tudi že katoliške Srbe in ker vlada med člani prava prvokršćanska ljubezen in s pogumom in požrtvovanjem spojeno navdušenje za razširjanje kraljstva božjega. Sedaj ni čas, da bi lahko javno pokazali na svoje uspehe. Omenimo le, da se je celo najuglednejša srbska revija, »Književni Glasnik«, zelo laskavo izrazila v svoji marčni številki t. l. o delu kat. beograjskih visokošolcev in o društvu sv. Cirila in Metoda. Podobna poročila so prinašali inozemski listi, zlasti francoski, in angleški časopis »The catholic times«. Da bo naše delo še bolj sistematsko in da se raz-

tegne na celo Srbijo, zato se je osnoval Katoliški Dijaški savez v Beogradu. Začetni uspehi so nam porok, da bo kljub veliki pokvarjenosti med srbskim izobraženstvom našel rodovitna tla med srbskim ljudstvom, ki je v jedru dobro. Na ukinjenje dijaških Marijinih družb bomo dali ministru Pribičeviću tak odgovor, kakor ga ni pričakoval. Mi ne protestiramo z besedami, temveč z dejanji. Vsak pritisk in vsako preganjanje bo še bolj povečalo našo požrtvornost in okrepiło naše sile. Mi bi celo želeli preganjanj, ki odneso vse suhe veje, če se ne bi pri tem zlomila včasih tudi kaka zelena veja. Globoka živa vera, medsebojna prvokršćanska ljubezen in za-vest, da ne iščemo svojih koristi, temveč edinole čast božjo, so nam porok, da bo naše delo blagoslovljeno tudi znanprej. Čč. duhovščino in Marijine družbe ter vse, ki so dobre volje ter hočejo na Pribičevićev napad na dijaške kongregacije odgovoriti ne samo z obrambo, temveč z napadom, prosimo, da razpečavajo knjižico »Kraljestvo božje«. To knjigo je izdalo Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Nudimo jo po 3 dinarje. Dobiček je namenjen katoliškemu dijaštvu v Beogradu. V kratkem pošljemo nekaj izvodov poedinim čč. gospodom duhovnikom, obenem s položnico. Kdor bi je ne dobil, naj se obrne na Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, Rožna ulica 11.

Mož zadavil svojo ženo. Na Gor. Polskavi in sicer na Selah je imel Mlakar eno najlepših posestev. Kot imovit posestnik se je tudi oženil in ima s svoji pridno in vzorno ženo Miciko 6 živih otrok, od kojih ima najstarejši 12 let. Mlakar je bil pa kljub podedovanemu posestvu pijanec, zapravljivec in surovina. Radi vednega pijančevanja se je začelo posestvo majati in zakonska Mlakar sta lani posestvo prodala. Treba tudi omeniti, da je Mlakar na Selah 4 krat pogorel in so ljudje vsikdar govorili, da je sam zažgal in to radi tega, da je dobil zavarovalnino in je potem lahko popival nekaj časa. Iz Sel se je izselil v Kamnico, kjer je imel nekaj časa v najemu posestvo. V Kamnici si je preskrbel celo konja in se vozaril okrog kot baron in popival vso noč. Uboga žena ga je vedno svarila, naj za božjo voljo neha s pitjem. Za svarila in prošnje je prešla po večkrat na teden batine. Ker Mlakar v Kamnici za posestvo ni plačeval najemnine, ga je lastnik napodil in z ženo vred se je preselil iz Kamnice k ženinemu bratu, ki je dal Mlakarjem na razpolago kmetko kočuro. Mlakarjevi so živeli zadnje čase v velikem pomanjkanju — seve žena in otroci, a Mlakar sam pa je pil, če mu je le kaj prišlo pod palec in pretepil ženo. Zadnji čas je kupil pri Poljčanah neko posest, a ker ni mogel plačati, je moral odstopiti od kupa in ravno to ga je najbolj razkačilo. V soboto se je zopet preprial s svojo ženo. Med preprirom je napodil od koče deco in nato se je lotil žene dejansko. Kako in kaj je počenjal z ženo, zna samo on, mogoče bo tudi to dognala preiskava. Otroci niso mogli dalje časa v hišo in ko so potem drugi kočuro nasilnim potom odprli, se jim je nudil grozen prizor. V lopu so našli šop ženskih las, kojih se je držala okrvavljena koža. V izbi je bila ubita in zadavljena Mlakarica. Morilec je po opravljenem krvavem delu zeno obesil, hoteč vzbuditi sum, da je samomorilka. Zverina je po opravljenem poslu zbežal in ga še danes nimajo. Borba med možem in ženo je morala biti grozna, ker jej je mož izpulil lase s kožo vred, a je končno uboga reva kot mnogo slabejša, podlegla. Vsi, ki so poznali ubogo, pridno ter dobrosrčno Mlakarico, jo iz srca pomiljujejo in se zgražajo nad nečloveškim zločincem, ki bo sigurno linčan, ako bi padel v roke upravičeno razjarjenim kmetom. Zločina, kakor ravnokar opisani, že ne pomnijo krog Poljčan bogzna kako dolgo ne!

Železniška nesreča na postaji Savski Marof. Prva postaja od Dobove pri Brežicah na Hrvaškem se imenuje Savski Marof. Na tej postaji se križata krog 10. ure dopoldne tovorni vlak iz Zagreba in potniški iz Brezic. Včeraj, dne 25. t. m., je tudi vozil potniški vlak v postajo S. Marof krog 10. ure predpoldne. V službenem vozui tovornega vlaka iz Zagreba, kateri se mora v postaji Savski Marof izogniti nasprotnemu potniškemu vlaku, je bil kot nadsprevodnik g. pobrezki župan Blaž Železnik. Vlak je bil že v postaji in je peljal čez kretajo na stranski tir, a naenkrat je začutil g. Železnik, kako se je pod njim dvigal voz. Z izvanredno prisotnostjo duha je takoj skočil iz voza in priletel na tla s tako silo, da se je za hip onsesvestil. Ko se je prebudil, je videl, da je njegov službeni voz, popolnoma razbit in razdejan. Ravno tamkaj, ko peljejo tračnice v zgoraj omenjeno stransko progno, so delavci pred prihodom vlaka nekaj popravljali pri tračnicah. Težka lokomotiva tovornega vlaka je te bolj slabo sklenjene tračnice gotovo raznimila ter skočila iz tira. Za strojem so tiščali drugi vagoni, ker je vlak bil težek približno 700

ton, s tako silo, da je ta teža trenutnega pritiska popolnoma zvila službeni voz ter postavila en tovorni voz na lokomotivo. Drugih žrtev hvala Bogu ni bilo, vendar je promet za nekaj časa oviran in preko postaje Savski Marof ne more peljati nobeden vlak tako dolgo ne, dokler ne bodo spravili v tračnice lokomotivo včeraj ponesrečenega tovornega vlaka. Sreča je le bila, da je bil tovorni vlak od osobja kolikor toliko zavrt.

Izgređi v Zagrebu. Med zagrebškimi hanaovci in orjunasi se vršijo vedno bolj pogosti pretepi, odkar je vodstvo policije v rokah samih Pribičevićevih miljenčev; pod zaščito policije so orjunci zopet dobili korajžo ter izzivajo ob vsaki priliki Hrvat. Orjuna je po navadi v teh pretepih na slabšem, dokler ji ne pride na pomoč policija, ki aretirahanaovce ter jih v spremstvu orjunashev, ki so pretep izzvali, odpravi v zapor.

Protesti brezposelnih delavcev. Ministrstvo socialne politike je poslalo te dni raznim delavskim organizacijam načrt svojega pravilnika o varstvu brezposelnega delavstva. Ta načrt je sestavila vlada brez sodelovanja in sporazuma delavskih organizacij ter je za to tudi tak, da ga prizadeto delavstvo ne more sprejeti. Delavske organizacije so za celo državo napovedale protestne shode, ki zahtevajo, naj se napravi nov pravilnik s sodelovanjem zastopnikov delavskih organizacij.

Brezposelnost in druge težave naših mornarjev. Iz Splita se pritožuje veliko število mornarjev, ki so naši državljani in sedaj nikjer ne najdejo posla. Prej so pluli širom sveta, vse parobrodne družbe so jih rade nastavljale, danes pa je parobrodarstvo na eni strani zmanjšano, na drugi pa tako nacionalizirano, da Italijani nočejo sprejeti nobenih Jugoslovanov, dočim je na naših ladjah kljub raznim naredbam glede domačih in tujih delavnih moči, vse polno Italijanov. Kdor le more, se izseli v tujino, doma pa ostanejo v bedi in brez zasluzka oni naši pomorci, ki so služili cela desetletja.

Spori med ruskimi begunci. Odkar se dva velika kneza pulita za izmišljeni ruski carski prestol, so nastali veliki spori med večino ruskih beguncev. Eni so za Kirila Vladimiroviča, drugi pa za Nikolaja Nikolajeviča, dočim postajajo tretji pametnejši ob tem trganju za nekaj, kar ni in kar ne bo nikdar več. V nekaterih listih so se začeli oglašati treznejši ruski emigranti z dobrimi razmotrirvanji o značaju in položaju ruskih beguncev. Nekateri odkrito priznavajo, da so begunci po ogromni večini ljudje najrazličnejšega naziranja, ki ima pa samo to skupnost, da je že od nekaj brez vseb vezi z ljudstvom. Zagriženi ruski monarhisti pa seveda nimajo časa za stvarna premišljevanja v razburljivih prepirih, kdo ima pravico do ruskega carskega prestola. V Beogradu se je nedavno tak prepri med bivšimi carističnimi oficirji razvil do navadnih pretefov in je morala posredovati policija. V društvu ruskih carskih oficirjev so se namreč spopadli pristaši Kirila in pristaši Nikolaja Nikolajeviča in so začeli zadnje metati iz društvenih prostorov. Temu je napravila konec policija, spor se je pa nadaljeval na ta način, da je neki polkovnik v imenu »carja« Kirila zasegel društvene knjige, blagajno in vse drugo, kar so skupno prispevali vsi člani društva in da je končno še dvignil v neki banki naloženo skupno premoženje od par deset tisoč dinarjev. Ta zadeva dvojevrstnih caristov se bo obravnavala pred sodiščem, ker Nikolajevi pristaši tožijo pristaše Kirila radi nasilja in radi prilastitve skupnega premoženja.

Sejem za kozuhovino. Sarajevo je, kakor je znano, središče za trgovino s kožami divjačine. Bosna in Hercegovina je tudi najbolj bogata na divjačini, ki daje dragoceno kozuhovino, kot hermelin, kuna, lisice, vidre itd. Sedaj so prišli sarajevski trgovci s kozuhovino na ugodno misel, ter nameravajo prirediti vsakih 15 dni nekako razstavo kozuhovine spojeno s sejmom za kože sploh. Tak sejem bi določeval cene kozuhovini za celo državo, ugoden bi pa bil tudi za inozemstvo, ki se zelo zanima za ta načrt.

Adresar za Slovenijo najnovejša izdaje se dobi »pri knjigarni »Sava« v Kranju proti predplačilu 100 din., ali po povzetju, kateremu se priračuni še poštnina.

Stoletnica aluminija. Že v 18. stoletju so se delale predizkušnje glede pridobitve aluminija. Prvi, ki je pridobil po kemičnem potu čisti aluminij, je bil Kemik Oerstedt in sicer v letu 1824. Pridobitev pa je bila takrat tako težavna, da se je aluminij smatral luksuznim predmetom. Počasi se je tozadevna tehnika izpopolnila. Napoleon III. je dal napraviti na Francoskem tovarno, v kateri se je pridobilo vsaki dan 2 kg aluminija, kar je bilo za tedanje čase velika izvanrednost. Govorilo se je tudi, da mogoče dobiti tudi srebro iz ilovice. Leta 1863 se je pridobilo aluminija vsega skupaj komaj 2000 kg. Leta 1888 pa že 40.000 kg. Potem se je pri-

Bujni, svilasti lasje,
po rednem umivanju glave z

„Elida“ Shampoo!

dobitev hitro zvišala, kajti leta 1892 se je pridobilo 500 tisoč kilogramov in leta 1900 že 7 milijonov, leta 1920 pa celo 160 milijonov kilogramov aluminija. Kolikor več aluminija se je pridobilo, toliko bolj so padle tudi cene. Leta 1852 so ga prodajali kg po 4800 mark, 1886 po 70 mark in leta 1911 celo samo po 1 marko za 1 kg. Aluminij se dobiva elektroliznim potom iz ilovice in kriolita.

Dr. Oetker-jey
vanilin sladkor
dobi se povsod ali pa v tovarni
Jos. Reich v Mariboru.
Svetla glava

Iz Maribora.

V mariborski »špijonski« aferi se pojavljajo čudni zapetljaji in izrodki. Kakor so poročali socialistični listi, so tipografa in občinskega svetnika g. Oslaka obtožili po »zakonu o zaščiti države«, mesto radi »špijonaže«, o njegovem bratu naredniku se pa sedaj sliši, da je še vedno zaprt v vojaških zaporih, a ne več kot vojak, ampak kot civilist, ki se mora sam oblačiti in hraniti, ker je njegov obvezni službeni rok že potekel, za novega se pa ni prijavil. Smo radovedni, kdo bo končal famozno »špijonsko« afero, ali vojaško ali pa civilno sodišče.

Smrtna kosa. V ponedeljek, dne 24. t. m., je umrla ga Neža Farčnikova, rojena Koglek, soproga nadučitelja v pokojni g. Antona Farčnika, stara 69 let. Pokojnica je bila rodom koroška Slovenka iz Šmarjete v Rožni dolini. Bodi ji zemljica lahka!

Pri zadnjem predavanju v Stolnem piosvetnem društvu je bila slučajno dobra udeležba. Zelo prav pa bi bilo, da bi pri vsakem takem predavanju bil — ta slučaj, da bi bila dvorana polna poslušalcev. Zanimivo je nadalje to, da ni bilo nič žensk, ki se letos očitno ne zanimajo za predavanja. Zato društvo sporoča, da se bo potrudilo, ustreči s predavanji zanimanju čim širših krogov. — V petek bo predavanje o »organiziranem denarstvu.« Predaval bo revizor Zadrudne zveze g. J. Barlé.

Krščanska ženska zveza ima te dni v stolnici duhovne vaje. V četrtek, dne 27. t. m., ob pol 6. uri zjutraj prva pridiga, ob 6. uri zvečer blagoslov, nato druga pridiga, ravno tako tudi v petek in soboto. V nedeljo zjutraj ob 6. uri sklepna pridiga, nato sv. maša s skupnim sv. obhajilom. Vse članice se vabite, da se teh milostipolnih dni polnoštevilno udeležite. Pa tudi vsa katoliška društva, kakor vse dobromisleče nečlane vabi odbor.

Narodno gledališče. Danes, 26. novembra zaprto. — Četrtek, 27. novembra: »Trubadur«. Premijera. — Petek, 28. novembra: »Apolonov hram«, ab. A. — Sobota, 29. novembra: »Trubadur«, ab. D. — Nedelja, 30. novembra: »Apolonov hram«, ab. C.

KNJIZEVNOST.

Storije I. Koroške narodne pripovedke in pravljice. Zbral in uredil France Kotnik. Založila Družba sv. Mohorja v Prevaljah. XVI—112 strani. Mohorjeve knjižnice 3. zvezek. Cena za ude 14.20 D, za neude 18.90 D, vezane za ude 21.50 D, za neude 26.20 D, po pošti 1.20 D več. Profesor dr. France Kotnik je zbral v tej knjigi 84 storij, izmed katerih so jih zapisali njegovi bivši celovski učenci 42, iz starejših tiskanih virov jih je 22, sam jih je zapisal 19, ena pa je šašeljnova. V uvodu govori o motivih, s katerimi so pripovedke prepletene, o povodnem možu, žalik ženah, o zakletih deklicah in zakladih, o potujočih dušah, o čarovniških knjigah, o velikanskih stavbah, o pripovedkah, ki pripovedujejo o postanku krajev, graščin in cerkva, o zgodovinskih pripovedkah, o Lahu, ki išče zakladov v naših gorah, o pravljičah, ki imajo motiv: pregreham sledijo kazni, o desetem bratu, večnem šuštarju in kralju Matjažu. Nato sledi besedilo. Za njim so navedeni viri, odkod so pripovedke potekle. Imenik krajev in rek je dobrodošel. Na koncu pa je lepo število zanimivih opomb, ki spremljajo tekst in kjer je navedena tudi vzporedna literatura iz drugih slovstev, ponajveč iz Graberjevih narodnih pripovedk. Knjiga bo dobro došla učiteljem, knjižnicam, deci in radovednemu narodu.

Književna novost. Dr. Josip Jeraj, Ob skrivnih virih. Tisk in zaloga Tiskarne sv. Cirila v Mariboru. — Cena 14 dinarjev, po pošti 1 dinar več. Znak našega časa je pretiran racionalizem in materijalizem. Ta znak nosi na sebi naše novodobno mišljenje, novodobno življenje, novodobno delo in uživanje. Žato pa manjka našemu času notranjega zadovoljstva, iskrenega veselja in prave sreče, zato je postalo novodobnim ljudem njihovo življenje, njihovo delo, da celo njihovo uživanje težek križ, ki ga vlačijo vsi nezadovoljni seboj po svetu. V to naše, na zunaj sicer večkrat sijajno, v resnici pa neveselo, mrko življenje, kliče znani buditelj slovensko štajerske mladine: »Dovolj imamo sijajnih palač, fabrik, širokih in modernih ulic in cest, električnih sil, premalo pa imamo božjih sil, energij, milosti za svoje duše« in hoče s svojo knjigo Ob skrivnostnih virih pokazati našemu ljudstvu, posebno pa naši mladini vire, iz katerih naj bi črpali svojo moč, svoje veselje, srečo in uteho. So to viri, ki so nam tako blizu, viri, iz katerih so zajemali naši predniki moč in veselje za življenje in delo, viri, ki so pa za nas velikokrat zasuti in skriti. V svojem delu pa nam je pisatelj z mojstersko roko odkriva in na novo odpira. Vse, o čemer pisatelj govori v svoji knjigi, lahko da našemu

ljudstvu veliko plemenitega veselja in resnične sreče, posebne pozornosti pa so vredni na primer sestavki Narava, Sreča gorske župnije, Izčiščene duše, Materinsko srce, O nevidnih vencih. Kolikor več prave zakonske sreče bi bilo, ko bi naši mladi ljudje, ki se pripravljajo na zakon, hodili po poti, ki jo kaže pisatelj v sestavku Življenje po dva, koliko tihe plemenite družinske sreče bi bilo v naših hišah, ko bi si jo pripravljali tako, kakor je čitati v sestavku Dom. Knjižica je pisana zanimivo, tako, da jo moraš vsaj prelistati celo, če si jo vzel enkrat v roke, a pisana je tudi tako poljudno, da bo lahko tudi našega preprostega človeka vodila k virom veselja in sreče. Lahko rečemo, da je Jerajeva knjiga med slovenskimi knjigami nekaj čisto svojevrstnega in ne trdimo preveč, da smo dobili s to knjigo Slovenci vredno sovrstnico za »Mehr Freude«, s katero je škof in pisatelj Kepler hotel povzdigniti nemško ljudstvo. »V časih, ko nam tako primanjkuje zmisla za čisto, neskaljeno veselje na življenju, sem napisal te vrstice vsem tistim, ki čutijo stisko srca in težo življenja«, pravi pisatelj v predgovoru. Čutimo to menda vsi, zato sezimo po knjigi, da nam povzdigne srca in olajša življenje, posebno pa sezi po njen naša mladina, da si z njo poseješ v svoje srce plemenita zrna, iz katerih naj priraste lepša bodočnost našemu ljudstvu.

Kdor v »Straži« oglašuje, uspeha gotovo se raduje!

Specialist za usnjate obleke, klobuke, kape in ročne torbice v vseh barvah, se priporoča za obilen obisk. Ivan Smid, krojač Maribor, Radvanjska c. 11. 729

Pozor, lesni trgovci! 50.000 D posojila se vzame proti vkapiženju na posestvo na prvenemestu. Za obresti se dobi 50 meterklastrov dry na stebila. — Vpraša se: Koroška cesta 24 trgovina s pohištvom, Maribor.

Galoše

in snežni čevlji prvovrstnih znamk so pravkar dospeli ter se dobivajo pri tvrdki

JOS. MORAVEC
V MARIBORU

Slovenska ulica št. 12.

Popravila galošev in snežnih čevljev se točno izvršujejo.
727 3

CUNJE

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vilito, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter,
Maribor, Dravska ulica 13

Kupujem tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovalnimi odpadki in vilitina.

Kolesarji pozor!

Popravila koles, kakor moderniziranje, emajliranje, poniklanje i. t. d. se točno, solidno in trpežno izvršijo v

mehanični delavnici

Divjak & Gustinčič,
Maribor

Vojašniška ulica št. 13

Nadalje se sprejemajo popravila živalskih in pisalnih strojev vseh vrst, gramofonov i. t. d., kakor tudi vsa specialna stru-garska dela.

Širite »Stražo«!

Umetniške gosli na prodaj. Vpraša se pri hišniku v Cirilov tiskarni.

Framog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1.

Strojno mizarstvo

HOCHNEGER & WIHER

Koroška c. 53 MAR'BOR Koroška c. 53

se priporoča za izdelovanje pohištva in stavb kakor vseh v to stroko spadajočih mizar-skih izdelkov. — Pohištvo za sobe in pisarne trajno v zalogi.

Edini izdelovatelj stiskalnic »Patent Rudl«.
Postrežba točna! Cene zmerne!

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

Kdo hoče dobro luč nesme se bati stroškov.

V vseh specialističnih prodajalnah se dobi

JOHANN

najboljši prídátek k hani.

Zahvala.

Za obilne dokaze iskrenega sočutja povodom smrti našega preljubega strica, prečastitega gospoda

Franca Škorjanc

župnika v pokoju

izrekamo vsem najprisrčnejšo zahvalo. Posebej se še zahvaljujemo prečastiti duhovščini braslovske in celjske dekanije, g. dekanu Medvedu za ginljiv govor in mrtvaška opravila, g. dekanu dr. Cukala za vse simpatije, g. duh. svetovalcu dr. Jančiču za toliko naklonjenost, domačemu gospodu župniku Končanu za vso ljubezen in prijaznost med boleznijo rajnega, gospodom pevcem, darovalcem mnogih vencev in cvetja ter končno vsem, ki so spremili našega blagopokojnika do groba.

Sv. Pavel pri Preboldu, dne 23. novembra 1924.

725

Zalujoči ostali.